

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) เทศบาลนครนครราชสีมา:

วิธีการประเมินแบบสร้างเสริมพลังอำนาจ

**Evaluating the Social Studies, Religion, and Culture Learning Area of the Basic
Education Curriculum, B.E. 2551 as Implemented at Tessaban 4 (Phocham)
School : An Empowerment Evaluation Approach**

เทียมใจ สุภมาต (Mrs. Theamjai Supamas)* สัจจวรรณ์ ังคกระโทก (Sungworn Ngudgratoke)**

สุพักตร์ พิบูลย์ (Suphak Pibool)***

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ประเมินสภาพปัจจุบันของการใช้หลักสูตร และปัญหา อุปสรรคของการพัฒนาการใช้หลักสูตร 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม และ 3) ประเมินความก้าวหน้าการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตร กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผู้ให้ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน ครูกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จำนวน 8 คน และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานจำนวน 2 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม การประชุมกลุ่มย่อย การระดมสมอง เทคนิคกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหาหาความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยได้ข้อสรุปดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนในด้านจุดหมาย โครงสร้าง เนื้อหา ครูผู้สอน สื่อการเรียนการสอน งบประมาณและอาคารสถานที่ และการวัดและประเมินผล มีความเหมาะสมในระดับมาก 2) โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม “ครูและนักเรียน พัฒนาตนเองเข้าสู่อาเซียน” โดยมีกิจกรรมที่สำคัญตามแนวทางพัฒนาหลักสูตร 6 กิจกรรม ได้แก่ (1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (2) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนความรู้ภายในกลุ่ม (3) การจัดอบรมชี้แจงสร้างความตระหนัก (4) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู (5) การปรับปรุงเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรเกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน และ (6) การส่งเสริมพัฒนาสืบค้นข้อมูลของนักเรียน ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้นำไปสู่กลยุทธ์ในการพัฒนาหลักสูตรในอนาคต 3) ความก้าวหน้าของการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาพบว่าการจัดการนิทรรศการแสดงผลงานทางวิชาการ รวมพลังสร้างสรรค์สู่อาเซียนผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครอง นักเรียนและผู้ร่วมในกิจกรรมมีความพอใจอยู่ในระดับมาก ส่วนกลยุทธ์อื่นๆ โรงเรียนได้นำไปกำหนดไว้ในแผนพัฒนาโรงเรียนแล้ว

คำสำคัญ การประเมินแบบสร้างเสริมพลังอำนาจ, การประเมินหลักสูตร

* มหาวิทยาลัยหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

Abstract

This study aimed 1) to assess current curriculum implementations, problems and obstacles related to its implementation of social study, religion, and culture curriculum of Tesaban IV School (Paocham), 2) to examine strategies required to develop social study, religion, and culture curriculum, and 3) to assesses the progress of the developed of social study, religion, and culture curriculum. Stakeholders who provided assessment data included 3 school administrators, 8 teachers from the social study, religion, and culture curriculum strand unit, and 3 basic education level school committees. Assessment instruments used in this study included questionnaires, focus groups, and empowerment evaluation processes. The collected data were analyzed through content analysis, percentage, mean, and standard deviation.

Three evaluation findings were succinctly concluded as follows : 1) current curriculum implementation dimensions including curriculum structure, contents, instructors, learning materials, budget, school building, and assessment were highly appropriate; 2) the school envisioned its contents of curriculum of social study, religion, and culture to be more focusing on Asians by which there were six activities needed to be developed that included learning activity, shared learning experiences within the strand, development awareness on Asian curriculum, teachers' learning exchanges, development of contents related to Asian countries, and development of students' information search skills. These activities were expected to enhance future curriculum development strategies; 3) in terms of progress of curriculum development, it was found that the academic exhibition related to Asians was already implemented and audiences were highly satisfied with the exhibitions, while other strategies were established in the school plan

Keywords: Empowerment evaluation, curriculum evaluation

* มหบัณฑิตหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาการวัดและประเมินผลการศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

** อาจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน และเป็นกลไกหลักที่สำคัญสำหรับการสร้างทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมและคุณภาพเต็มตามศักยภาพของตน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 กำหนดให้บุคคลมีสิทธิเสมอกันในการได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดการให้ทั่วถึงอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย และการจัดการศึกษาของรัฐต้องคำนึงถึงการมีส่วนร่วมขององค์กรปกครองท้องถิ่น และชุมชน ประกอบกับพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การปฏิบัติ การฝึกอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์ความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมแห่งการเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เปิดโอกาสให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา พัฒนาสาระและกระบวนการการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติดังกล่าว ได้กำหนดให้มีการจัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อความเป็นไทย ความเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ ตลอดจนเพื่อการศึกษาต่อ และให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดทำสาระการเรียนรู้ของหลักสูตรในส่วนที่เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาในชุมชน และสังคม ภูมิปัญญาท้องถิ่น คุณลักษณะอันพึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคม ประเทศชาติ

เนื่องจากโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) ได้เริ่มใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2552 โดยจัดการศึกษาดังแต่ว่าระดับอนุบาล ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยการจัดการศึกษาในระดับอนุบาลเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมความพร้อมก่อนเรียนในระดับประถมศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่เป็นการพัฒนาสติปัญญา อารมณ์ สังคมและร่างกาย ระดับประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีทักษะในการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนมีโอกาสสำรวจความสามารถ ความถนัดและความต้องการของตนเอง และในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเป็นการจัดการศึกษาเพื่อให้นักเรียนที่มีความถนัดและความต้องการในการประกอบอาชีพโดยเร็วและมีขีดความสามารถในการศึกษาต่อได้ด้วยโดยยึดมาตรฐานการศึกษา และตัวชี้วัดแกนกลางเป็นหลัก ตั้งแต่เริ่มใช้หลักสูตรจนถึงปัจจุบันยังมิได้มีการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อย่างเป็นระบบว่าหลักสูตรที่ใช้อยู่ตรงตามจุดหมายของหลักสูตรหรือไม่ ประกอบกับในภาวะการณ์ในปัจจุบัน สถานศึกษาได้มีนโยบายการนำระบบตรวจสอบคุณภาพและระบบการประกันคุณภาพการศึกษามาใช้ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม จึงเห็นความสำคัญในการประเมินผลหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนการสอนภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

หลักการของกระบวนการสร้างเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Evaluation: EE) หรือ การประเมินผล เพื่อเพิ่มสมรรถนะและศักยภาพในการทำงาน มีความเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการปรับปรุงการทำงานและเป็น เครื่องช่วยให้เกิดการตัดสินใจได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ เป็นการประเมินผลโดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณและ เชิงคุณภาพ (Fetterman, 2001: 3) และเป็นการประเมินผลที่มุ่งเน้นการประเมินแผนงาน (Program) เป็นหลัก โดยหลักการในการประเมินตนเองและมีการสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง และเหมาะสมที่จะใช้ ในการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยให้ทราบกลยุทธ์ หรือวิธีการในการพัฒนา และปรับปรุงหลักสูตรของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) เทศบาลนครนครราชสีมาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยมีดังนี้

1. เพื่อประเมินสภาพปัจจุบันของการใช้หลักสูตรและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
2. เพื่อประเมินแนวทางพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม
3. เพื่อประเมินความก้าวหน้าการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูล ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 3 คน ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และ วัฒนธรรม จำนวน 8 คน กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 2 คน

เครื่องมือการวิจัย ในการวิจัยครั้งนี้มีดังนี้

1. แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นโดยศึกษาค้นคว้าจากตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตร ลักษณะคำถามเป็นคำถามปลายปิด แบบมาตรฐานส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสอบถามแบ่งเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัว 2) การประเมินหลักสูตรในด้านจุดหมาย โครงสร้างผู้สอน สื่อประกอบ การเรียนการสอน งบประมาณและอาคารสถานที่ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลของ หลักสูตร 3) ความเหมาะสมของเนื้อหาของหลักสูตร ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ความเที่ยงของแบบสอบถามได้เท่ากับ 0.87

2. แนวทางการประเมินแบบสร้างเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Evaluation) เป็นการระดมสมอง ผู้บริหารและครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มี 3 ขั้นตอน คือ 1) ขึ้นกำหนด พันธกิจหรือเป้าหมายของกิจกรรม 2) ขึ้นตรวจสอบหรือทบทวน จัดลำดับความสำคัญของกิจกรรม 3) ขึ้นวางแผน ในอนาคต เป็นการระบุยุทธศาสตร์ต่างๆ ของกิจกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถาม ผู้บริหารและครู ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้วยตนเอง และ เก็บรวบรวมข้อมูล
2. แนวทางการประเมินแบบสร้างเสริมพลังอำนาจ (Empowerment Evaluation : EE) ผู้วิจัยได้เชิญนักประเมินผลดำเนินการประเมิน ตามขั้นตอนของแนวทางการประเมินแบบสร้างเสริมพลังอำนาจ โดยผู้วิจัยทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและกระตุ้นกลุ่มให้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ โดยใช้แบบบันทึกผลการระดมสมอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหาจากแบบบันทึกการระดมสมอง

ผลการวิจัย สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินสภาพปัจจุบันของการใช้หลักสูตรและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)
 - 1.1 ในด้านจุดหมายของหลักสูตร พบว่า โดยรวมผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่ามีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.39 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.65 เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน มีความเหมาะสมกับนโยบายของการจัดการศึกษาชาติ มีความชัดเจนในด้านภาษาและเข้าใจง่าย สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล มุ่งเน้นให้นักเรียนเป็นคนดี เก่งและมีความสุข ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความสามารถสนองความต้องการทางด้านเทคโนโลยีในยุคปัจจุบันส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนา และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต
 - 1.2 ด้านโครงสร้างของหลักสูตร พบว่า โดยรวมผู้บริหารและครูผู้สอนเห็นว่า มีความเหมาะสมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.93 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.90 เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือการจัดเวลาเรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมาย และพันธกิจของโรงเรียน รองลงมาคือ เวลาเรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม 3 คาบต่อสัปดาห์ มีความเหมาะสมกับนักเรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ความเหมาะสมของเวลาเรียนสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม แต่ละหน่วยการเรียนรู้
 - 1.3 ด้านเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความเห็นว่าในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าร้อยละ 84.44
 - 1.4 ในด้านผู้สอน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นเกี่ยวกับด้านผู้สอน มีความเหมาะสมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.37 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.64 เมื่อพิจารณาโดยละเอียดพบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ การใช้ภาษาสื่อสารที่ทำให้เข้าใจง่าย การใช้เวลาสอนเต็มตามเวลาที่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

กำหนดและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ซักถามนอกเวลา ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับการสอนสังคมศึกษา และการวางแผนล่วงหน้า

1.5 ในด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสื่อประกอบการเรียนการสอนของหลักสูตร ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.38 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.78 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สื่อมีความชัดเจนง่ายต่อการเข้าใจ และมีความเหมาะสมกับผู้เรียน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ มีหนังสือและเอกสารสำหรับนักเรียนศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมอย่างเพียงพอ

1.6 ในด้านงบประมาณและอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับงบประมาณและอาคารสถานที่ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 3.82 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.79 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ สถานที่เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ งบประมาณมีเพียงพอที่จะสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และงบประมาณที่ใช้จ่ายตรงกับความต้องการของครูผู้สอน ส่วนรายการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ห้องมีหนังสือเกี่ยวกับสังคมศึกษาเพียงพอกับความต้องการของนักเรียน

1.7 ในด้านวัดและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเลขคณิตเท่ากับ 4.26 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.66 รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การให้คะแนนมีการกำหนดเกณฑ์ไว้อย่างชัดเจน ใช้วิธีการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เช่น การสอบ การทำรายงาน โครงการ การทำแผนผังความคิด เป็นต้น การวัดและประเมินผลมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระและผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง ประเมินผู้เรียนครอบคลุมทั้งด้านความรู้ (K) เจตคติ (A) และทักษะ (P) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ นักเรียนมีส่วนร่วมในการวัดและประเมินผล นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการจัดและประเมินผล

2. แนวทางการพัฒนาการประเมินหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม พบว่า

2.1 การกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์และภารกิจของการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่าผู้บริหารและครูมีการกำหนด เป้าหมายหรือวิสัยทัศน์ของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม คือ “ครูและนักเรียนพัฒนาตนเองเข้าสู่อาเซียน” ผู้บริหารและครูได้กำหนดกิจกรรมภารกิจที่สำคัญทั้งหมด 7 กิจกรรมคือ 1) การส่งเสริมพัฒนาการสืบค้นข้อมูลเกี่ยวกับประเทศกลุ่มอาเซียน 2) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียน 3) การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน งานวิชาการ นิทรรศการเกี่ยวกับอาเซียน 4) การทัศนศึกษาเพิ่มความรู้ในกลุ่มประเทศอาเซียน 5) การปรับเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรเกี่ยวกับการอาเซียน 6) การจัดอบรมเพิ่มความรู้เกี่ยวกับอาเซียนให้ครู และนักเรียน 7) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู

2.2 กิจกรรมการพัฒนาการประเมินหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร และครูให้ความสำคัญกับกิจกรรมตามแนวทางการพัฒนาการศึกษา แนวทางการพัฒนาการประเมินหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ได้ดำเนินกิจกรรมอยู่ แต่มีบางกิจกรรมที่มีความสำคัญน้อย (จุดอ่อน) คือ กิจกรรมการเพิ่มทักษะ ในการสืบค้นข้อมูล หลังจากมีการทบทวนแนวทางพัฒนาแล้วนำกิจกรรมที่มีความสำคัญมาก หรือกิจกรรมที่คิดว่าจะประสบผลสำเร็จมาวิเคราะห์ (จุดแข็ง) มีทั้งหมด 6 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมการเรียนการสอน 2) การปรับปรุง เพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรที่เกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน 3) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียนภายใน กลุ่ม 4) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู 5) การจัดอบรมชี้แจงสร้างความตระหนัก และ 6) ส่งเสริมการ พัฒนาสืบค้น

2.3 กลยุทธ์การพัฒนาการประเมินหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริหาร และครูมีกลยุทธ์การดำเนินงานการพัฒนาการประเมินหลักสูตร ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้

1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเพิ่มเวลาการจัดการเรียน สอนเสริมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอน มีการเชิญวิทยากรหรือบุคคลภายนอกมาให้ความรู้ 2) การจัดกิจกรรม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มโดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ กิจกรรมวันอาเซียน DAY การจัดนิทรรศการทาง วิชาการ รวมถึงสร้างสรรค์สู่อาเซียน การจัดกิจกรรมการประกวดโครงงาน 3) การจัดอบรมชี้แจง สร้างความ ตระหนักให้คณะครู โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ ศึกษาดูงานในกลุ่มอาเซียน การศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่นๆ 4) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้คือ การจัดกิจกรรมประกวด Mind Mapping จัดมูมกลุ่มประเทศอาเซียน การประกวดจัดป้ายนิเทศ การประกวดการสอนที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) 5) การปรับปรุงเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยมีกลยุทธ์คือ การเพิ่มคำอธิบายรายวิชาให้ ชัดเจนและครอบคลุมในเนื้อหา จัดโครงสร้างรายวิชา 6) การส่งเสริมพัฒนาสืบค้นข้อมูลของนักเรียน โดยมี กลยุทธ์คือ การจัดมูมความรู้เกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน มีการจัดทำตารางเรียนการใช้ห้องคอมพิวเตอร์ศึกษา จากอินเทอร์เน็ต

อภิปรายผล

1. การประเมินสภาพปัจจุบันของการใช้หลักสูตรและปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาการใช้หลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของ โรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ)

การประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในด้านจุดหมายของหลักสูตร พบว่า โดยรวมผู้บริหารและครู ผู้สอน มีความเห็นว่าจุดหมาย ของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมีความ เหมาะสมสอดคล้องกับ นโยบาย ของการจัดการศึกษาชาติ และสถานการณ์ปัจจุบัน สามารถนำไปใช้เป็นแนวทาง ในการจัดการเรียนรู้ สนองความต้องการทางด้านเทคโนโลยี และยังส่งเสริมให้เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต รายการที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

การประชุมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในด้านโครงสร้างของหลักสูตร พบว่า โดยรวมผู้บริหารและครูผู้สอน มีความเห็นว่า โครงสร้างของหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดเวลาของกลุ่มสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม มีความยืดหยุ่น และความสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจของโรงเรียน และเนื้อหาที่จัดให้ มีการเรียนรู้ตรงตามจุดมุ่งหมายหลักสูตร

การประชุมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในด้านเนื้อหาของหลักสูตร พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้าน เนื้อหาของหลักสูตรในภาพรวม มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดเนื้อหาได้แบ่งเนื้อหา ตามความเหมาะสมของนักเรียนในแต่ละระดับชั้นซึ่งมีการเรียงลำดับจากเนื้อหาที่ง่าย ๆ ไปสู่เนื้อหาที่ยากในระดับที่ สูงขึ้น และการเรียนเนื้อหาที่อยู่ในระดับสูง ซึ่งเนื้อหานี้สำหรับนักเรียนก็ยังมีการจัดเนื้อหาที่ง่าย ๆ สอดแทรกให้ นักเรียนได้เรียนสลับกันไปทำให้ให้นักเรียนได้เรียนอย่างสนุกสนาน และมีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างต่อเนื่อง

การประชุมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ในด้านผู้สอน พบว่าผู้บริหารและครูผู้สอน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านผู้สอน มีความ เหมาะสมในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีความรู้ความสามารถ เหมาะสมในเรื่อง เนื้อหาและการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน มีการจัดวางแผนการสอนไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดีและยังเปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การอธิบายเนื้อหาที่มีความถูกต้องชัดเจน ใช้ภาษาที่ง่ายในการถ่ายทอดความรู้

การประชุมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในด้านสื่อประกอบการเรียนการสอน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ สื่อประกอบการเรียนการสอนของหลักสูตร ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดทำสื่อประกอบการเรียนการสอนมีเนื้อหา และรูปแบบที่เหมาะสมกับนักเรียนสะดวกในการใช้งานมี ความทันสมัยชัดเจนง่ายต่อการทำความเข้าใจ และเลือกรูปแบบของสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหาที่จะสอนเป็นการเร้า ความสนใจของนักเรียนให้เกิดความกระตือรือร้น

การประชุมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในด้านงบประมาณและอาคารสถานที่ พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ งบประมาณและอาคารสถานที่ ในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะมีการจัดสรร งบประมาณได้เพียงพอกับความต้องการของครูผู้สอน เพื่อจัดสรรสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ มีสถานที่เอื้อกว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และมีการสำรวจของต้องการใช้วัสดุอุปกรณ์ทำให้มีการจัดซื้อได้ตรงตามต้องการ

การประชุมหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมในด้านวัดและประเมินผล พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการวัดและ ประเมินผลในภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครู และนักเรียนร่วมกันวางแผนใน การวัด และประเมินผล การใช้การประเมินผลที่หลากหลายสอดคล้องกับเนื้อหาสาระ ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะตามความเหมาะสม นักเรียนได้ทราบถึงแนวทางในการวัด และประเมินผลแล้วมีส่วนร่วมในการ ประเมินตนเอง ครูนำผลการวัดและประเมินไปใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3 The 3rd STOU Graduate Research Conference

2. แนวทางการพัฒนาหลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) เทศบาลนครนครราชสีมา พบว่า วิสัยทัศน์ หรือเป้าหมายของหลักสูตรของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม คือ ครูและนักเรียนพัฒนาตนเองเข้าสู่อาเซียน และมีกิจกรรมที่มีความสำคัญที่จะประสบผลสำเร็จ 6 กิจกรรมคือ 1) กิจกรรมการเรียนการสอน 2) การปรับปรุงเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรที่เกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน 3) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของนักเรียนภายในกลุ่ม 4) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู 5) การจัดอบรมชี้แจงสร้างความตระหนัก 6) ส่งเสริมการพัฒนาสืบค้น

กลยุทธ์ในการดำเนินงานการพัฒนาการประเมินหลักสูตรขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ดังต่อไปนี้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเพิ่มเวลาการจัดการเรียน สอนเสริมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง มีการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนมีการเชิญวิทยากรหรือบุคคลภายนอกมาให้ความรู้ 2) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มโดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาคือ กิจกรรมวันอาเซียน DAY การจัดนิทรรศการทางวิชาการ รวมพลังสร้างสรรค์สู่อาเซียน การจัดกิจกรรมการประกวดโครงงาน 3) การจัดอบรมชี้แจงสร้างความตระหนักให้คณะครู โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาคือ ศึกษาดูงานในกลุ่มอาเซียน การศึกษาดูงานจากโรงเรียนอื่นๆ 4) การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครู โดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาดังนี้คือ การจัดกิจกรรมประกวด Mind Mapping จัดมุมกลุ่มประเทศอาเซียน การประกวดจัดป้ายนิเทศ การประกวดการสอนที่เป็นแบบอย่างที่ดี (Best Practice) 5) การปรับปรุงเพิ่มเนื้อหาในหลักสูตรการเรียนการสอน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้คือ การเพิ่มคำอธิบายรายวิชาให้ชัดเจนและครอบคลุมในเนื้อหา จัดโครงสร้างรายวิชา 6) การส่งเสริมพัฒนาสืบค้นข้อมูลของนักเรียน โดยมีกลยุทธ์ดังนี้คือ การจัดมุมความรู้เกี่ยวกับประเทศในกลุ่มอาเซียน มีการจัดการเรียนการใช้ห้องคอมพิวเตอร์ศึกษาจากอินเทอร์เน็ต ซึ่งพบว่ากิจกรรมดังกล่าวมีความเหมาะสมมากที่สุด เพราะแนวทางในการพัฒนาการประเมินของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) การประเมินในรูปแบบสร้างเสริมพลังอำนาจจึงเป็นวิธีการประเมินที่เหมาะสมที่สุด เพราะผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมประเมินหลักสูตรให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. การประเมินผลการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) เทศบาลนครนครราชสีมาโดยใช้วิธีการสร้างเสริมพลังอำนาจเมื่อนำกิจกรรมบางกิจกรรมไปใช้ เช่น การจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ภายในกลุ่มโดยมีกลยุทธ์ในการพัฒนาคือ กิจกรรม การจัดนิทรรศการทางวิชาการ รวมพลังสร้างสรรค์สู่อาเซียน ครั้งที่ 7 ประจำปีการศึกษา 2554 ของโรงเรียนเทศบาล 4 (เพาะชำ) ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2555 พบว่า ผู้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจในระดับมาก และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีการเพิ่มเวลาการจัดการเรียน สอนเสริมสัปดาห์ละ 1 ชั่วโมง พบว่าจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม นักเรียนส่วนใหญ่มีความกระตือรือร้นในการเรียน และมีการแบ่งเนื้อหาในแต่ละหน่วยการเรียนรู้ ได้อย่างเหมาะสมเพราะ มีการเพิ่มเวลา ในการเรียนมากขึ้น

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3

The 3rd STOU Graduate Research Conference

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรจัดให้ครูอธิบายเนื้อหาให้กับนักเรียนที่เรียนซ้ำ นักเรียนที่บกพร่องทางการเรียน เพิ่มเติม นอกเวลาเรียน และอธิบายอย่างช้าๆ สำหรับเนื้อหาที่ยาก

1.2 ควรจัดทัศนศึกษานอกสถานที่ จัดกิจกรรมการเรียนรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับ โครงงาน และนำ คอมพิวเตอร์มาใช้ในกิจกรรมกับเรียนการสอนให้มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรนำแนวทางการพัฒนาการประเมินหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่ได้จากวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ศึกษาทดลองกับสถานศึกษา อื่นๆ พร้อมทั้งศึกษาปัจจัยผลกระทบต่างๆ ที่เกิดขึ้นในการประเมิน

2.2 ควรมีการวิจัยการประเมินหลักสูตร กลุ่มสาระอื่นๆ ในทุกช่วงชั้น ของโรงเรียนในสังกัด เทศบาลนครนครราชสีมา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษา, กรมวิชาการ, ศูนย์พัฒนาหลักสูตร. (2538). *การประเมินผลการใช้หลักสูตรประถมศึกษา*

พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533). กรุงเทพมหานคร.

กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ. (2545). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544*. (พิมพ์ครั้งที่ 2).

กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ).

กาญจนา คุณารักษ์. (2527). *หลักสูตรและการพัฒนา*. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากรคณะศึกษาศาสตร์.

ใจทิพย์ เชื้อรัตนพงษ์. (2539). *การพัฒนาหลักสูตร : หลักการและแนวปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อัสสัมชัญ.

จันทกัลยาณ จันทศรี. (2547). *สภาพแวดล้อมทางวิชาการของหลักสูตรนานาชาติ*. คณะพาณิชยศาสตร์และ

การบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ปรินซิปีนัลการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ.

ชมพันธ์ ญูชรรณ อยุธยา. (2540). *การพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ข่าวทหารอากาศ.

ชาญชัย ศรีไสยเพชร. (2537). *หลักสูตรและการบริหารหลักสูตร (ศึกษา 335)*. กรุงเทพมหานคร : วิทยาลัยครู

พระนคร, คณะวิชาครุศาสตร์, ภาควิชาหลักสูตรและการสอน.

ชูศรี สุวรรณโชติ. (2542). *หลักสูตรและการพัฒนาหลักสูตร*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรไทย.

เดือนใจ เกตุษา, สมจิตรา เรืองศรี และเพ็ญศรี เศรษฐวงศ์. (2543). *รายงานวิจัยเรื่องการประเมินหลักสูตร*

ปริญญาตรี วิชาเอกวัดผลการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง. กรุงเทพมหานคร:

มหาวิทยาลัยรามคำแหง คณะศึกษาศาสตร์.

เทียน ทองแก้ว. (ม.ป.ป.). *เอกสารคำสอนวิชาหลักสูตรและการบริหารหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร*. สุรินทร์

: สหวิทยาลัยอีสานใต้ สุรินทร์, คณะวิชาครุศาสตร์

อรทัย อาจอ่ำ. (2549). *การประเมินผลเพื่อสร้างเสริมพลังอำนาจ : ทางออกที่ทำนาย = Empowerment Evaluation/*

พิมพ์ครั้งที่ 1. นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

Allen, R. (2003). *The penguin English dictionary* (2nd ed). London: Penguin Books.

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มสธ. ครั้งที่ 3
The 3rd STOU Graduate Research Conference

- Beauchamp, G.A. (1981). *Curriculum theory* (4th ed). Wilmette, IL: F.E. Peacock Publisher.
- Fetterman, D.M. (2001). *Foundations of Empowerment Evaluation*. Thousand Oaks, CA.: Sage Publications, Inc.
- Good, C.V. (Ed.). (1973). *Dictionary of education* (3rd ed). New York: McGraw-Hill.
- Hanks, P., & Potter, S. (Eds.). (1979). *Encyclopedic world dictionary*. London: Hamlyn.
- Hawkins, J.M., & Allen, R. (Eds.). (1991). *The Oxford Encyclopedic English dictionary*. Oxford, English : Clarendon Press.
- Lewis, A.J., & Miel, A. (1972). *Supervision for improved instruction: New Challenges, new responses*. Belmont, CA : Wadsworth Publishing.
- Oliva, P.F. (1992). *Development the curriculum* (3rd ed). New York: Harper Collins Publishers.
- Saylor, J.G., & Alexander, W.M. (1974). *Planning curriculum for schools*. New York: Holt, Rineheart and Winston.
- Stufflebeam, D.L., Foley, W.J., Gephart, W.J., Guba, E.G., Hammond, R.L., Merriman, H.O. et al. (1974). *Educational evaluation and decision making* (4th ed.). Itasca, IL: F.E. Peacock Publishers.
- Taba, H. (1962). *Curriculum development : Theory and practice*. New York: Harcourt, Brace & World.
- Tyler, R.W. (1949). *Basic principles of curriculum and instruction*. Chicago : The University of Chicago Press.

